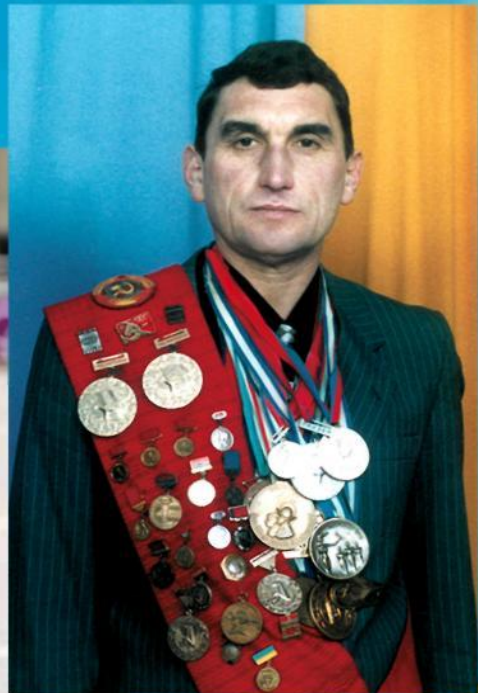

ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА СПОРТ

*у контексті державної
програми розвитку фізичної культури в Україні:
досвід, проблеми, перспективи*

Присвячується 10-річчю факультету фізичного виховання і спорту

Житомир, 2014

Пазіна В. О. Розвиток спортивної гімнастики на Житомирщині у післявоєнні роки	188
Попович О. І. / Ророчуш О. І. Взаємозв'язок психофізіологічного стану студентів-жінок з рівнем їх рухової активності / Relationship of the mental and physical states of female students with the level of their motor activity	191
Свістельник І. Р. Формування електронного галузевого інформаційного ресурсу у ВНЗ фізкультурного профілю	194
Сіпліва М. О. Формування позитивної мотивації у студентів до занять фізичною культурою засобами степ-аеробіки	196
Стасюк Р. М., Смірнова К. Р. Формування у студентів свідомого ставлення до фізичного вдосконалення в процесі фізичного виховання	199

НАПРЯМ IV.
**ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ, ФІЗИЧНА РЕКРЕАЦІЯ,
МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ**

Абдуллаев А. К., Ребар И. В., Нестеров А. С. Процессы восстановления водного баланса спортсмена	202
Андрійчук О. Я. Рекреаційно-туристичне державне регулювання	205
Бойко Г. М. Корекційна спрямованість інклюзивного навчання студентів з особливими освітніми потребами в системі фізичного виховання молоді	207
Бринзак В. П., Милов О. А. Фізичне здоров'я школярів 7-8 років, що займаються хортингом	210
Гацосва Л. С. Теоретичний аналіз проблем адаптивного фізичного виховання	213
Ковінько М. С., Драчук А. І., Шевчик Л. М. Шляхи оптимізації занять фізкультурно-оздоровчої спрямованості	216
Кокарева С. М., Щербій С. А. Дослідження стану здоров'я спортсменів різної кваліфікації, що займаються фітнес-багатоборством «Стренфлекс»	220
Корнійчук Н. М., Ляшевич А. М., Киричук В. О. Перебіг адаптаційних процесів та формування стресостійкості студентів молодших курсів факультету фізичного виховання і спорту	223
Крук А. З., Крук М. З. Особливості морфофункціональних показників плавців-стаєрів	227

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Гацюєва Л. С.

Херсонський державний університет

Постановка проблеми. Адаптивна фізична культура в Україні має величезне значення у адаптації до умов життя людей з обмеженими можливостями здоров'я. Вона є важливим засобом всебічного розвитку особистості, сприяє нормальному розвитку організму, зміцненню здоров'я, підвищенню працездатності, формує у людей з обмеженими можливостями здоров'я усвідомлене відношення до своїх сил, задовольняє потребу в систематичних заняттях фізичними вправами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковими дослідженнями підтверджено позитивний вплив рухової активності на стан здоров'я і основні функції організму [7]. Раціонально підібрані фізичні вправи сприяють відновленню здоров'я і компенсації втрачених функцій [5]. Пошуком вирішення проблеми збереження і зміцнення здоров'я, дітей з обмеженими можливостями займаються ряд сучасних науковців [6]. Ними висувуються пропозиції використання інноваційних педагогічних технологій із застосуванням ефективних і різноманітних форм, засобів і методів АФВ.

Мета статті полягає у дослідженні на теоретичному рівні проблеми АФК.

Відповідно до мети були поставлені такі завдання: проаналізувати стан вивченості проблеми адаптивної фізичної культури у вітчизняній і зарубіжній науково-методичній літературі; та *окресленні* основних протиріч, які виникають на сучасному етапі розвитку держави.

Методи дослідження – для досягнення мети були використані аналізі та узагальнення даних наукових та науково-методичних джерел

Виклад основного матеріалу та його обговорення. Сучасна теорія фізичної культури стверджує [6], що складові структури адаптивної фізичної культури (рис. 1) знаходяться у тісному взаємозв'язку та їх єдність визначає застосування фізичних вправ, як основного засобу і методу досягнення головної мети АФК – соціалізації людей з обмеженими фізичними можливостями, а не тільки їх лікування з допомогою фізичних вправ і фізіотерапевтичних процедур.

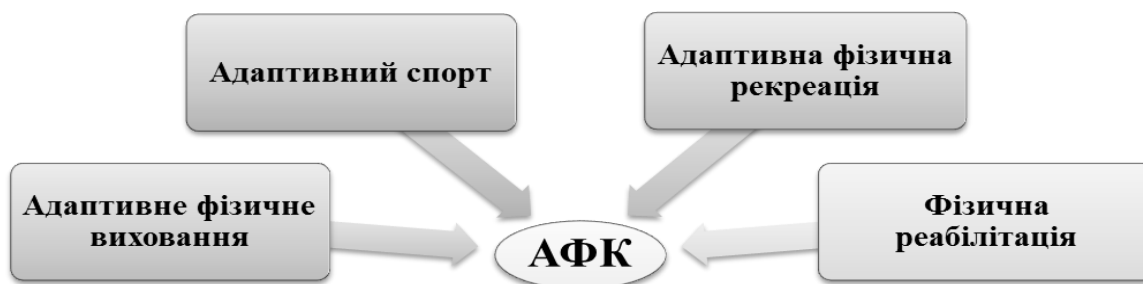

Рис 1. Складові структури адаптивного фізичного виховання

Кожна структурна частина виконує певну функцію. АФВ – адаптувати людей, які мають функціональні обмеження, до фізичних і соціальних умов навколишнього середовища.

Названа єдність структурних елементів служить підставою, щоб вважати адаптивну фізичну культуру, як цілісну функціональну систему, де кожному структурному елементу властива конкретна функція.

Проблему здоров'я і вдосконалення фізичного виховання молоді уряд України визначив як один з пріоритетних напрямів сучасного оновлення освіти. За даними держкомстату, останніми роками спостерігається невинне зростання числа захворювань у дітей [4].

Останніми роками істотно зріс інтерес фахівців до проблеми адаптивного фізичного виховання дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку, проте практика вказує, що науково-методичне забезпечення роботи з даною категорією осіб істотно відстає від вимог часу і гостро потребує серйозного методологічного, організаційного і практичного обґрунтування [1, 2, 5, 7].

Адаптивна фізична культура (АФК) в цілому і всі її складові за допомогою раціонально організованої рухової активності, використовуючи збережені функції у дитини, резерви здоров'я, природні ресурси і духовні сили дозволяє максимально реалізувати можливості організму і особистості для повноцінного життя, самореалізації і творчості [3].

Пошук шляхів вдосконалення адаптивної фізичної культури дітей з особливими освітніми потребами у багатьох науковців завжди викликав великий інтерес. Найбільш значущими на сьогодні є, такими, що висвітлюють шляхи ефективної реалізації основних функцій АФВ (рис. 2).

Рис. 2 Функції адаптивного фізичного виховання

1. *Соціаліальна функція.* Стержнвоюю проблемою спеціальної освіти дітей є соціалізація – процес соціального розвитку особистості дитини, засвоєння нею певної системи знань, норм і цінностей, що дозволяють їй функціонувати як повноправний член суспільства. Для дитини з відхиленнями в розвитку набути соціального досвіду, стати особою – означає мати перспективу подальшого розвитку. У адаптивному фізичному вихованні гра виступає як метод і засіб рухової активності, синтезує в собі ті функції, які супроводять соціалізації аномальної дитини.

2. *Інтеграційна функція.* Як один з можливих напрямів реабілітації і підготовки дітей з особливими освітніми потребами використовується навчання їх в масових освітніх установах.

3. *Комунікативна функція.* В процесі адаптивного фізичного виховання створюються умови для різних способів взаємодії людей в процесі спілкування.

4. *Учбово-пізнавальна функція.* Для людини, яка має обмежені можливості рухової функції, навик не завжди може бути реально здійсненним завданням. Необхідним результатом багаторічного адаптивного фізичного виховання має бути різноманітний фонд рухових умінь і пов'язаних з ним знань, які забезпечать дану категорію людей руховим досвідом, знаннями і можливістю використання їх в практичних умовах життєдіяльності. Важливою стороною учбово-пізнавальної функції є не тільки освоєння широкого діапазону рухових умінь, але і інтелектуалізація цього процесу.

5. *Розвиваюча функція.* Розвиток дитини з особливими освітніми потребами завжди супроводжується порушенням моторних функцій, відставанням і дефектами рухової сфери. Від своїх здорових однолітків вони відстають на 1-3 роки.

Практика показує, що відхилення в розвитку насамперед приводить до порушення координації рухів. Чим вище обсяг рухових вмінь, тим більшого значення набуває їх перетворення до потреб життя. В той же час освоєння нових рухів зв'язане з необхідністю розвитку фізичних якостей. Таким чином, формується круг залежності навчання і розвитку, що відображає їх діалектичну єдність і взаємозв'язок.

6. *Виховна функція.* До виховної функції адаптивного фізичного виховання відносяться лише ті її прояви, які є прямим результатом педагогічної діяльності на заняттях фізичними вправами. Методика проведення уроку, стиль поведінки і професійні знання і уміння вчителя, організація взаємодії що вчать, створення психологічного клімату визначають ступінь адаптації дитини до рухової діяльності і успішності виховання.

7. *Корекційна функція.* Коректувальна діяльність в адаптивному фізичному вихованні направлена на забезпечення повноцінного фізичного розвитку, підвищення рухової активності, відновлення і вдосконалення психофізичних здібностей, профілактику і попередження вторинних відхилень у аномальних дітей.

У роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, що мають стійкі порушення у розвитку, корекційна функція виявляється у всіх напрямках адаптивної фізичної культури [2]. Процес адаптивного фізичного виховання з цими дітьми ґрунтується на загальних методичних та спеціальних методичних принципах (рис.3)

Рис. 3. Методичні принципи, на яких ґрунтується процес адаптивного фізичного виховання.

Аналіз державних освітніх стандартів спеціальних шкіл показує, що роль рухової корекції у розвитку і вихованні дітей, з особливими освітніми потребами недооцінюється, а підготовці вчителів з фізичної культури у спеціальних школах не надається належної уваги [4].

Разом з тим корекція рухових порушень у фізичному розвитку, здійснюється засобами адаптивного фізичного виховання на основі диференційованого і індивідуального підходу до дитини відповідно до статі, віку, особової орієнтації, мотивів, ступеня і характеру патології, станом підлягаючих зберіганням функцій і ін.

У існуючій системі адаптивного фізичного виховання необхідно відзначити ряд протиріч, що вимагають негайного вирішення:

- між засобами, які використовуються у процесі адаптивного фізичного виховання та відсутністю раціонального поєднання методів навчання;
- у питанні про вікову динаміку фізичного розвитку, фізичної підготовленості, соматичного здоров'я, фізичної і розумової працездатності, та побудовою процесу адаптивного фізичного виховання;
- між зростаючими вимогами сучасного суспільства до формування здорової, активної, фізичної працездатної і соціально відповідальної особистості і неготовністю спеціальної освітньої системи до рішення даної задачі;
- між незадовільною роботою по збереженню і зміцненню здоров'я учнів у спеціальних учбових закладах і відсутністю конкретних науково обґрунтованих підходів до вирішення цієї проблеми;
- між неготовністю освітніх установ до організації АФВ і гострою потребою учнів в спеціальних заняттях фізичними вправами з урахуванням їх індивідуальних відхилень (основних та супутніх) в стані здоров'я;
- між розробкою новітніх технологій в області спеціальної освіти та інтелектуальним розвитку, появою нового обладнання і недостатньою кваліфікацією вчителів фізичної культури;
- недостатньої ефективності існуючих методик адаптивної фізичної культури у спеціальних навчально-виховних закладах.

Усунення цих протиріч, а також гостра необхідність перебудови системи адаптивного фізичного виховання у державних освітніх установах вимагають негайного вирішення відповідно до сучасних соціально-економічних і політичних умов.

Висновки

Аналіз науково-методичних джерел дозволив виявити ряд протиріччя між об'єктивно існуючою суспільною необхідністю поліпшення та підвищення ефективності всіх форм АФК і відсутністю науково-обґрунтованих методик.

Перспективи подальших досліджень в даному напрямку полягають у розробці методичних рекомендацій з вдосконалення системи педагогічних дій, спрямованих на оптимізацію процесу адаптивного фізичного виховання, раціональній організації всіх форм роботи з дітьми та їх батьками.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бальсевич В. К. Физическая культура для всех и для каждого / В.К.Бальсевич. – М.: Физкультура и спорт, 2006. – 264 с.

2. Висковатов Ю.И. Физическая культура и спорт во вспомогательной школе. Книга для учителя и тренера / под ред. Ю.И. Висковатова. Одесса. ЮУПУ 1998 – 208 с.
3. Евсеев С.П. Теория и организация адаптивной физической культуры. Том 2 М.: Советский спорт, 2005. – 448 с.
4. Ляхова І. М. Теоретико-методичні основи корекції рухової сфери дітей зі зниженим слухом засобами фізичного виховання. автореф. ... доктор пед. наук : спец. 13.00.03 «корекційна педагогіка» / Ляхова Інна Миколаївна. Ін-тут спец. Педагогіки АПН України. Київ – 2006. – 41 с.
5. Назаренко Л.Д. Средства и методы развития двигательных координаций / Л.Д. Назаренко. – М.: Теория и практика физической культуры, 2003. – 259 с.
6. Теория и методика физического воспитания: учеб. для высших учеб. зав-ий. физ. восп – ия. и спорта в 2 т. / под общ. ред. Т. Ю. Круцевич. – Киев : Олимпийская литература, 2003. – 2 т. С.- 296-310
7. Шапкова Л.В. Коррекционные подвижные игры и упражнения для детей с нарушениями в развитии / под общей ред. проф. Шапковой Л.В. – М.: Советский спорт, 2002. – 212 с.

АНОТАЦІЇ

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМ АДАПТИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

Гацьова Л. С.

Херсонський державний університет

У статті говориться про АФВ як важливому засобі всебічного розвитку людей з обмеженими можливостями. У системі адаптивного фізичного виховання є ряд протиріч між об'єктивно існуючою суспільною необхідністю поліпшення та підвищення ефективності всіх форм АФК і відсутністю науково-обґрунтованих методик.

Ключові слова: адаптивне фізичне виховання людей з обмеженими можливостями.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ПРОБЛЕМ АДАПТИВНОГО ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ

Гацьова Л. С.

Херсонский государственный университет

В статье говорится о адаптивной физической культуре, как важном средстве всестороннего развития людей с ограниченными возможностями. В системе адаптивного физического воспитания есть ряд противоречий между объективно существующей общественной необходимостью улучшения и повышения эффективности всех форм АФК и отсутствием научно обоснованных методик.

Ключевые слова: адаптивная физическая культура, люди с ограниченными возможностями

THEORETICAL ANALYSIS OF PROBLEMS OF ADAPTIVE PHYSICAL EDUCATION

Gatsoeva L.

Kherson state university

In the article about adaptive physical education an important way round development of people with disabilities. The system of adaptive physical education are a number of contradictions between objectively existing social need to improve and increase the efficiency of all forms of APE and the lack of evidence-based methods.

Keywords: adaptive physical education, people with disabilities.